

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Зубко Катерини Юрїївни
на тему: "Оцінка і прогнозування еколого-економічних збитків
впливу будівельної галузі на довкілля»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.06 - економіка природокористування та охорони
навколишнього середовища

Актуальність теми дисертаційного дослідження

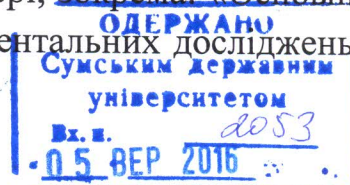
Проблема оцінки еколого-економічного впливу будівельної галузі в умовах невизначеності зовнішнього середовища актуальна у сучасних умовах та є одним з пріоритетів наукових досліджень, особливо з урахуванням сучасних тенденцій налагодження та розширення взаємодії підприємств із суб'єктами зовнішнього середовища для забезпечення реалізації власних стратегічних інтересів.

Діючі державні програми та стратегії щодо регулювання будівельного комплексу України потребують термінового вдосконалення та перегляду в контексті сталого розвитку. Відтак є потреба розробляти напрями оптимізації негативного впливу будівництва на навколишнє середовище і суспільство з метою попередження екологічного конфлікту та екологічної кризи в суспільстві, що можуть мати катастрофічні наслідки.

Відзначене обумовлює актуальність розв'язання низки проблем, пов'язаних з теоретико-методичним, інституційним і, безумовно, організаційно-економічним забезпеченням оцінки еколого-економічного впливу підприємств будівельної галузі на довкілля

Слід погодитися з висновками автора стосовно необхідності удосконалення методичних підходів економічної оцінки наслідків забруднення навколишнього середовища підприємствами будівельної галузі, формування еколого-орієнтованої стратегії розвитку підприємств будівельної галузі на основі зниження величини екологічного податку, фінансово-економічних проблем екологізації підприємств будівельного комплексу та вирішення завдань раціонального використання природних ресурсів. Саме на вирішення цих важливих і актуальних наукових задач спрямовано дисертаційне дослідження Зубко К.Ю.

Дослідження виконано згідно основних напрямів державної політики в галузі охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів та важливих міжнародних угод і резолюцій у згаданій сфері, зокрема: «Основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у

галузі природничих, технічних і гуманітарних наук на 2014–2018 рр.» (Постанова Президії НАН України від 20.12.2013 р. № 179), а саме за напрямом «Економіка природокористування й охорони навколишнього середовища»; «Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 року» (Закон України від 21.12.2012 р. № 2812-IV); Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.10.2007 р. № 880-р).

Тема дисертаційного дослідження безпосередньо пов'язана з тематикою науково-дослідних робіт Сумського державного університету та Конотопського інституту Сумського державного університету.

Основні наукові положення, висновки і пропозиції, що сформульовані у дисертації, їх новизна, ступінь обґрунтованості та достовірність

Основні наукові положення, які сформульовані дисертантом самостійно, характеризуються науковою новизною і відображають особистий внесок у теоретико-методичні положення економіки природокористування та охорони навколишнього середовища щодо оцінки і прогнозування еколого-економічних збитків впливу будівельної галузі на довкілля.

Підсумовуючи основні наукові положення та висновки і результати дисертаційної роботи, а також особистий внесок здобувача у вирішення обраної ним науково-прикладної задачі, можна зазначити, що новизна наукових результатів полягає у наступному:

1. Важливе науково-теоретичне значення має запропонований вперше здобувачем науково-методичний підхід до визначення величини екологічного податку підприємств будівельної галузі (розділ 3, стор.127-132, стор.155-156). Він суттєво відрізняється від існуючих, оскільки передбачає зміну бази оподаткування, базуючись на переході від обсягів викидів до об'ємів виконаних будівельно-монтажних робіт, що дозволяє підвищити рівень обґрунтованості екологічного оподаткування в будівельній галузі.

2. У роботі представлено методичний підхід до визначення пореципієнтної структури еколого-економічного збитку (розділ 2, стор.70 - 72.). Даний підхід реалізовано на основі включення таких реципієнтів як домогосподарства та бюджети різних рівнів. Розроблений підхід дозволяє враховувати втрати доходів та додаткові витрати цих реципієнтів, що пов'язані з запобіганням, усуненням та компенсацією негативних наслідків забруднення;

3. Заслуговують на увагу розробки автора, пов'язані з класифікацією еколого-економічних збитків від забруднення довкілля (розділ 2, стор.77- 78). На основі аналізу праць вітчизняних та зарубіжних авторів, існуючих методик

оцінку збитку, дисертантом введені наступні додаткові ознаки в існуючу класифікацію: «за економічними суб'єктами» (домогосподарства, підприємства (організації) та бюджети різних рівнів); «за часом прояву еколого-економічного збитку» (короткостроковий, довгостроковий);

4. Значний потенціал для подальшого розвитку має удосконалений у дисертаційному дослідженні науково-методичний підхід до визначення еколого-економічних збитків диференційований за видами будівництва (житлове, автодорожнє та сільськогосподарське) та видами будівельно-монтажних робіт (розділ 2 стор.118-119).

Вказаний підхід вирізняється з-поміж існуючих застосуванням розробленого показника екологічної агресивності викидів, що утворюються при виконанні одиниці типових видів будівельно-монтажних робіт, при визначенні приведеної маси викидів.

5. Дістав подальшого розвитку експрес-метод розрахунку еколого-економічних збитків від функціонування підприємств будівельної галузі, який, на відміну від існуючих, базується на використанні питомих показників еколого-економічного збитку та обсягів будівельно-монтажних робіт, диференційованих за видами будівництва (розділ 2 стор.119, розділ 3 стор. 154-155).

6. За результатами проведеного дослідження в роботі набув подальшого розвитку науково-методичний підхід до формування еколого-орієнтованої стратегії розвитку підприємств будівельної галузі (розділ 3 стор.169-171).

Суттєвою відмінністю від існуючих підходів є пропозиції автора, щодо зниження величини екологічного податку за рахунок техніко-технологічної оптимізації найбільш збиткоємних видів будівельно-монтажних робіт. Зазначені новації дозволять оптимізувати розвиток підприємства, підвищити ефективність використання природних ресурсів та відповідність здійснення будівельних робіт концепції сталого розвитку.

Наукові результати, висновки і рекомендації, викладені в дисертації, характеризуються високим рівнем обґрунтованості, є достатньо аргументованими, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, широкий перелік використаних літературних джерел з досліджуваної проблематики та обсяг проаналізованого фактичного матеріалу, законодавчих та нормативно-правових актів, статистичної інформації.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, підтверджується широким переліком опублікованих робіт за темою дисертації та їх оприлюдненням на профільних науково-практичних конференціях.

Мету дисертаційної роботи досягнуто – дисертантом розвинені теоретичні положення та науково-методичні засади оцінки і прогнозування еколого-економічних збитків впливу будівельної галузі на довкілля.

Структура та зміст дисертації відповідає меті і завданням роботи. Висновки являють собою логічно обґрунтований підсумок виконаної роботи та повністю відображають основні положення проведеного дослідження, а також можливі напрямки їхнього практичного застосування.

Повнота викладення основних результатів в опублікованих наукових працях.

Кількість, обсяг і якість друкованих праць відповідають вимогам МОН України. Результати роботи відображені в опублікованих за темою дисертації у 22 наукових працях, зокрема 8 статей у наукових фахових виданнях України (5 у співавторстві), 1 стаття у наукових періодичних виданнях інших держав (у співавторстві), 1 стаття у інших наукових періодичних виданнях, 12 публікацій у матеріалах конференцій (7 у співавторстві). Загальний обсяг публікацій за темою дисертації становить 6,81 друк. арк. із них особисто автору належить 5,63 друк. арк..

Список основних праць наведено в авторефераті та в дисертації. Автореферат оформлений згідно з вимогами МОН України, у стислій формі передає основні положення дисертації, не містить інформації, яка не наведена в роботі.

Значення дослідження для науки та практики, перспективи використання його результатів

Основні наукові положення дисертаційного дослідження доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, що у комплексі формують підґрунтя для формування дієвого організаційно-економічного забезпечення оцінки еколого-економічного впливу будівельної галузі на довкілля.

Основні наукові положення дисертаційної роботи використано Сумським державним університетом та Конотопським інститутом Сумського державного університету при розробці науково-дослідних тем, зокрема: «Екологоорієнтовані стратегії управління соціально-економічним розвитком території» (№ДР0112U001300), «Макроекономічне прогнозування економічного зростання з використанням міжгалузевих моделей» (№ДР0115U000846) та «Удосконалення механізму управління діяльністю підприємств в сучасних умовах господарювання» (№ДР0116U004164).

Теоретичні й методичні положення дисертаційного дослідження впроваджено у діяльність: Департаменту інфраструктури міста Сумської міської ради (довідка № 2036/03.02.02.17 від 11.08.2016 р.), Виробничого підрозділу Регіональної філії «Південно-Західна залізниця» ПАТ «Українська залізниця» будівельно-монтажне експлуатаційне управління (довідка № БМЕУ -3-83 від 18.01.2016р.).

Результати наукових розробок використовуються в навчальному процесі Конотопського інституту Сумського державного університету при викладанні дисциплін «Моделювання та прогнозування соціально-економічного розвитку» та «Економіка природокористування» (акт про впровадження від 25.01.2016р.).

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи

В цілому позитивно оцінюючи наукове та практичне значення одержаних автором результатів, слід вказати на деякі дискусійні положення, що мають місце в дисертаційній роботі.

1. Більшість статистичної інформації охоплює період до 2014 року, тоді як для проведення аналізу та виявлення тенденцій розвитку галузі, було б доцільним використовувати інформацію за 2015 рік (табл.1.3 стр.38, табл.1.4 стр.40).

2. Автор не розмежовує поняття «еколого-економічний збиток» та «екологічний ризик» та не визначає їх сутнісних відмінностей(стр.65,69).

3. Не зрозуміло, чому автор у якості основних реципієнтів забруднення навколишнього середовища розглядає елементи основних фондів промисловості та транспорту, адже існують основні фонди інших галузей економіки, які потерпають від забруднення навколишнього середовища (стр.70)

4. Було б доцільним в дисертаційній роботі навести зв'язок між оцінюванням еколого-економічних збитків з економічної оцінкою природних ресурсів (стр. 101-102).

5. При розробці методичних підходів до оцінки еколого-економічних збитків основний акцент робиться на забрудненні атмосферного повітря, тоді як інші елементи навколишнього середовища не враховуються (стр. 116-118)

Однак, не зважаючи на перераховані вище зауваження та дискусійні положення, що містяться в опанованій дисертаційній роботі, не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Загальна оцінка дисертації та її відповідність встановленим вимогам

Дисертаційна робота Зубко Катерини Юріївни на тему: "Оцінка і прогнозування еколого-економічних збитків впливу будівельної галузі на

довкілля», є самостійною, завершеною науковою працею, яка вирішує науково-прикладне завдання удосконалення теоретико-методичних засад щодо оцінки і прогнозування еколого-економічних збитків впливу будівельної галузі на довкілля.

Наукові положення, висновки і рекомендації характеризуються новизною, теоретико-методологічним та практичним значенням, а також достатнім обґрунтуванням.

Зміст дисертації повністю розкриває і відповідає темі, за якою виконувалася робота, меті і поставленим завданням. Зміст автореферату у стислій формі відображає основні положення дисертаційної роботи.

За змістом і оформленням дисертаційна роботи та її автореферат відповідають вимогам пунктів 9, 11 та 12 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а також іншим інструктивним документам МОН України.

Вищезазначене є підставою для присудження автору дисертаційної – Зубко Катерині Юріївні – наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.06 – економіка природокористування та охорони навколишнього середовища.

Офіційний опонент:
доцент кафедри будівельного виробництва
Сумського національного аграрного університету
к.е.н Богінська Людмила Олексіївна

Підпис *Богінська*
засвідчую
Нач. ВК *Людмила*
" " " 20

